

Kabinet e

De wijk aan

GROTO FOTO: MARTIN WIELDRAAIJER
INZETJES: FLEX WERK ZUID

De grote steden in Nederland bevinden zich al jaren in een neerwaartse spiraal. Doordat bewoners en bedrijven weggetrokken, zijn ze demografisch en economisch uitgehold. Met name de oude wijken en de naoorlogse nieuwbouwwijken werden concentratiegebieden van lage-inkomensgroepen, (langdurig) werklozen, uitkeringsafhankelijken en allochtonen, die te lijden hebben van drugsoverlast, criminaliteit, onveiligheid en afnemende leefbaarheid. Met het grote-stedenbeleid proberen kabinet en gemeenten samen "een keer ten goede" te bewerkstelligen.

Elke twee jaar maakt het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in Rijswijk een 'check up' van de Nederlandse samenleving zoals een arts dat doet bij een patiënt. Volgens het Sociaal en Cultureel Rapport 1996, dat vlak voor Prinsjesdag verscheen, gaat het goed met de Nederlandse samenleving, maar vormen de grote steden een uitzondering. Zij komen naar voren als probleemgebieden.

Vorig jaar wees het SCP op het gevaar van 'armoedegetto's'. Anderen waarschuwden al eerder voor een stedelijke onderklasse en 'no go areas', zoals de Verenigde Staten en Engeland die kennen. Staatssecretaris Jacob Kohnstamm van Binnenlandse Zaken sprak in 1994 in de Tweede Kamer zijn vrees uit voor 'explosieve situaties' in de grote steden.

Kohnstamm werd bij het aantreden van het kabinet Kok coördinerend staatssecretaris voor het grote-stedenbeleid. Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht, samen de G4, hadden bij de kabinetsformatie 'Een deltaplan voor de grote steden' op tafel gelegd en gehoor gevonden, want het grote-stedenbeleid werd een speerpunt van 'paars'. Op 12 juli 1995 ondertekenden het rijk en de G4 daarover een convenant. Op 30 oktober 1995 volgde een soortgelijke overeenkomst met de vijftien middelgrote steden, de G15. Op aandringen van de Tweede Kamer zijn daaraan in 1996 nog zes steden (de G6) toegevoegd.

Stedelijkheid

De grote steden en het rijk zien het grote-stedenbeleid als een nieuwe fase in de wederopbouw, die tien tot vijftien jaar zal vergen. "Na de stenen stadsvernieuwing en de op achterstanden gerichte

sociale vernieuwing", zo schrijven zij, "is het tijd voor een inspanning gericht op de vitaliteit van de totale stad: de derde golf". Daarbij gaat het om "sociale, economische en stedelijke revitalisering: werk, economie en stedelijkheid".

Dat laatste begrip hebben ze van de Rotterdamse socioloog Zijdeveld. Hij bedoelt daarmee "een rationele combinatie van economische belangen, sociale en politieke saamhorigheid en culturele identificatie". Zijdeveld: "Stedelijkheid geeft de economische activiteiten kracht, trefzekerheid, samenhang en richting, en verschaft het stadsbestuur legitimiteit bij de bevolking. Wat de bedrijfs-cultuur voor een onderneming is, is stedelijkheid voor een stad. Zonder stedelijkheid heeft een stad geen gezicht en ontbeert zij drijfkracht".

Maatschappelijke tweedeling

De stedelijkheid staat onder grote druk, vooral door de dreigende tweedeling in de samenleving. Aan de ene kant staan de goed opgeleide mensen met redelijk tot goed betaalde banen. Zij kunnen zichzelf gemakkelijk redden, nemen als vanzelfsprekend deel aan het maatschappelijk leven, hebben toegang tot allerlei voorzieningen, wonen redelijk tot goed in de betere wijken binnen of buiten de stad, en worden niet dagelijks geconfronteerd met verloedering, onveiligheid, criminaliteit en drugs. Aan de andere kant staat de groeiende groep slecht opgeleide en slecht behuise (langdurig) werklozen en uitkeringsafhankelijken. Zij zijn zonder dat ze daar zelf voor gekozen hebben in een maatschappelijk isolement terecht gekomen en komen relatief vaak - actief of passief - in aanraking

gemeenten samen
het werk

Grote Stedenbeleid: welke resultaten, welke maatregelen

Beoogde resultaten

Te nemen maatregelen en gelden

WERK

- Substantiële vermindering (langdurige) werkloosheid, vooral in achterstandswijken en onder kansarmen
- Ombuigen trend dat werkloosheid hoger ligt en sneller groeit dan landelijk gemiddelde
- Stedelijke werkgelegenheidsgroei tenminste op landelijk niveau
- Substantiële groei banen in midden- en kleinbedrijf

- 40.000 Melkertbanen (70% voor G4; 30% voor G15) (2.300 miljoen)
- Uitstroom JWG-ers en banenpoolers naar regulier werk (107 miljoen)
- Extra gelden voor arbeidsbureaus (345 miljoen)
- Instelling kansenzones om bedrijvigheid te stimuleren door deregulering en fiscale maatregelen

ONDERWIJS

- Verbetering resultaten basisonderwijs, met name in achterstandswijken
- Verbetering rendement voortgezet onderwijs
- Verbetering aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt
- Sluitende aanpak inburgering nieuwkomers

- Gemeenten krijgen regie bij bestrijding leerachterstanden (4 miljoen)
- Arbeidsmarktgerichte leerwegen
- Middelen voor inburgering (350 miljoen)

VEILIGHEID

- Versterking veiligheidsketen, met name de schakels doelgroepgerichte preventie, toezicht, opsporing, strafrechtpleging en tenuitvoerlegging
- Vermindering objectieve onveiligheid
- Verbetering subjectieve veiligheidsbeleving
- Daling aantal jongeren dat met politie in aanraking komt
- Toename taakstraffen en HALT-afdoeningen
- Slechts tijdelijke pieken in heenzendingen verdachten

- Wijkveiligheidsplannen waarin politie, gemeentelijke diensten, particuliere instellingen en bewoners samenwerken
- Aanwending Melkertbanen voor toezicht-houdende functies
- Meer politie en cellen
- Aanpak jeugdcriminaliteit met Actieplan Jeugd & Veiligheid (aanpak desintegratie jeugd; samenwerking onderwijs, welzijnswerk, jeugdzorg, kinderbescherming, kinderrechter, jeugdreclassering)
- Opvang en detentie overlastgevend drugs-verslaafden en delinquenten
- Slachtofferhulp

ZORG

- Sluitende aanpak meest kwetsbare groepen (daklozen, verslaafden, psychiatrisch patiënten)
- Voorkomen dat mensen in vangnet komen, ervoor zorgen dat het goed functioneert, bewerkstelligen dat mensen er ook weer uit komen

- Zorgvernieuwingsfonds voor de geestelijke gezondheidszorg
- Melkertbanen voor functies in onderdakvoorzieningen, bij voorkeur te recruteren uit de doelgroep zelf
- Verbreding bereik sociale pensions (10 miljoen)
- Uitbreiding opvangvoorzieningen
- Bekendheid en uitleg criteria gedwongen opname uit oogpunt van zelfbescherming

LEEFBAARHEID

- Aanmerkelijke verbetering leefbaarheid in meest bedreigde wijken
- Tegengaan ruimtelijke segregatie in concentratiewijken van kansarmen

- Programma's integraal wijk- en buurtbeheer (verbetering leefomgeving, vergroting betrokkenheid, bevordering veiligheid en harmonieus samenleven) (310 miljoen)
- Melkertbanen voor wijkbeheer en toezicht
- Corporaties medeverantwoordelijk maken voor bevordering leefbaarheid
- Koopwoningen en duurdere huurwoningen in bestaande wijken; huurwoningen in nieuwe stadsuitbreidingen

met onveiligheid, criminaliteit en drugs. Hun vertrouwen in de maatschappij taant omdat de perspectieven op verbetering van hun situatie steeds somberder worden. Omdat de maatschappelijke tweedeling steeds meer een ruimtelijke tweedeling wordt, dreigen de oude stadswijken en de naoorlogse nieuwbouwwijken armoedegetto's te worden.

Deze wijken hebben een eenzijdige woningvoorraad van goedkope huurwoningen en een onaansekkelijke woonomgeving. Stadsvernieuwing en integraal wijkbeheer alleen kunnen de problemen niet oplossen. Belangrijk is dat ook de sociale en stedenbouwkundige structuur verandert en dat er bedrijvigheid komt. Daarvoor zijn investeringen nodig van gemeenten, corporaties, bewoners, midden- en kleinbedrijf en beleggers. Volgens de grote steden moeten de gemeenten deze "interactieve samenwerking" op gang brengen en met een ambitieus woningbouwprogramma zorgen voor een gevarieerd woningaanbod zowel in de bestaande stad als in de nieuwe Vinex-lokaties. Verder moet de economische basis van de stad versterkt worden. Van de werkgelegenheidsgroei die daaruit voortvloeit, moeten vooral de bewoners van achterstandswijken profiteren.

In de convenanten wordt een grote diversiteit aan beoogde resultaten en te nemen maatregelen opgesomd voor de thema's werk, onderwijs, veiligheid, zorg en leefbaarheid (zie kader hiernaast). Daarbij is nadrukkelijk gekozen voor een integrale aanpak en meetbare resultaten. Om te kunnen beoordelen of er vorderingen gemaakt worden en of het beleid moet worden bijgestuurd, wordt het grote-stedenbeleid nauwkeurig gemonitord.

Motormensen

Hoe staat het - ruim één jaar na de ondertekening van de convenanten - met de uitvoering? Willem Sloots, projectleider grote-stedenbeleid op het Ministerie van Binnenlandse Zaken, reageert een beetje gestoken op deze vraag: "Je lijkt wel een kamerlid dat zegt: we hebben de wet nu vastgesteld, waar zijn de resultaten?"

Sloots brengt veel werkbezoeken aan steden en merkt dat de problemen integraler en minder van bovenaf gestuurd worden aangepakt. Sloots: "Wij faciliteren slechts, in

de steden en wijken zal het moeten gebeuren. Gemeenten zullen de problemen samen met het bedrijfsleven, woningcorporaties, middenstanders en bewoners moeten aanpakken. Wij toetsen plannen slechts marginaal en kijken vooral of de mensen waar het om gaat erbij betrokken zijn".

Hij benadrukt het belang van wat hij 'motormensen' noemt, mensen die in wijken processen op gang brengen en aan de gang houden. Die zijn volgens hem echter schaars geworden door de individualisering, de veranderende bevolkingssamenstelling en de hogere doorstroming. Hij zou Melkertbanen willen gebruiken voor meer motormensen: "Het gaat dan niet om 40.000 banen, maar om 40.000 keer één baan".

De Melkertbanen wil hij strategisch inzetten zodat je "met één handeling meerdere problemen aanpakt". Hij geeft een voorbeeld uit Amsterdam-Noord: "Daar werd een winkelcentrum onveilig gemaakt door allochtone jongeren. De ergste raddraaiers hebben daar een baan gekregen in de bewaakings sfeer. Daarmee pak je de werkloosheid onder kansarme jongeren aan en verhoog je tegelijk de veiligheid, het winkelplezier en de leefbaarheid".

Stadsvernieuwings-nomaden

In de Zwolse wijk Holtenbroek streeft men al jaren naar een integrale aanpak van problemen. Holtenbroek is rond 1960 gebouwd en bestaat grotendeels uit (hoge) flats en goedkope huurwoningen. Medewerker stadsbeheer Henk Hilstra: "De gemeente zag dat de wijk achteruit ging en wilde ingrijpen voordat het te laat was. Door de woningverdunding en de vergrijzing was het aantal inwoners gedaald van 14.000 naar 10.000. Winkels sloten, scholen verdwenen, voorzieningen kwamen onder druk te staan. Het woningbestand was niet meer afgestemd op de eisen van deze tijd: te veel flats en goedkope huurhuizen, te weinig koopwoningen en eengezinswoningen. Daardoor kwamen er veel allochtonen en stadsvernieuwingsnomaden die elders de huur niet konden opbrengen naar Holtenbroek. In Holtenbroek 1 heeft de helft geen baan. Dat werkt verveling en drugsgebruik in de hand. De groenvoorzieningen - grasvelden, struiken en bomen - zijn destijds aangelegd voor jonge

gezinnen met kinderen, maar doordat men het groen verwaarloosd heeft, zijn het unheimische plaatsen geworden met veel drugs-spuiten en drankflessen".

De gemeente ontwikkelde een Plan van Aanpak om de wijk een nieuwe toekomst te geven. Er zouden koopwoningen gebouwd worden om het voorzieningenniveau op te krikken en de wijk gevarieerder te maken. Daarnaast zouden de groenvoorzieningen aangepakt worden. Het plan viel echter slecht bij de wijkbewoners. Hilstra: "Zij wilden pas over lange-termijnmaatregelen als vervangende nieuwbouw praten als er eerst wat gedaan werd aan de korte-termijnproblemen. Daarom hebben we die eerst geïnventariseerd en aangepakt. Er werd onder andere een organisatie van banenpoolers opgericht voor kleine werkzaamheden in het openbaar gebied. Als mensen belden, werden problemen direct aangepakt. Daardoor kregen de bewoners weer wat vertrouwen. Ook zijn we direct met de bewoners gaan communiceren en niet met vertegenwoordigers, want die bleken niet terug te koppelen naar hun achterban".

"Veel tuinen waren opslagplaatsen van grof vuil en oud ijzer; binnenterreinen functioneerden niet meer, waren onveilig geworden door kapotte verlichting, opgeschoten groen, drugsspuiten... We zijn gaan praten met bewoners

en hebben met de corporaties een plan ontwikkeld voor verlenging van tuinen (waardoor bewoners meer ruimte kregen en schuttingen moesten afbreken), vuilcontainers, verlichting, het opener maken van binnenterreinen, speelvoorzieningen... Daarover hebben we een avond belegd waar slechts enkele bewoners kwamen. We hebben gezegd: 'Het plan kan alleen doorgaan als iedereen meedoet. U bent enthousiast, probeer ook anderen te winnen voor het idee.' We wilden alleen iets ontwikkelen als de

Alleen banen helpen echt

bewoners het wilden dragen. Na een paar dagen kwamen ze terug met de mededeling: 'Ons hele blok doet mee.' Of: 'In dat huis wonen Turkse mensen, niemand heeft contact met hen.' Wij assisteerden dan bij leggen van contacten. Het plan is doorgegaan, schuttingen werden afgebroken... Dat moesten de mensen zelf doen, ze gingen elkaar helpen, zo werden de sociale netwerken versterkt".

Toezichthouders

In de Haagse stadsvernieuwingswijken waar Hilstra gewerkt heeft, had hij gezien dat projecten door gebrek aan goed beheer weer snel

verloederden. Hilstra: "Daarom hebben we in Holtenbroek toezichthouders aangesteld. Zij moesten problemen signaleren en doorgeven aan de betreffende instanties waarmee we afgesproken hebben dat die snel reageren. Maar als bewoners te vroeg grof vuil op straat zetten, spreken zij hen daarop aan. We willen niet dat mensen gaan denken: als we het vuil daar neergooien, wordt het snel opgeruimd. Toezichthouders stimuleren ook het sociaal verband. Gaan bijvoorbeeld bij nieuwe bewoners op bezoek, nemen een bloemetje mee, leggen de gewoonten in de buurt uit... Na één jaar is de overlast beduidend afgenomen en is de buurt schoner".

Alle problemen los je zo volgens Hilstra natuurlijk niet op: "Er blijven moeilijk plaatsbare, sociaal zwakke huishoudens over, die weinig om hun omgeving geven. Ze zitten vaak met een meervoudige problematiek van werkloosheid, schulden, opvoedingsproblemen, drank of drugs. Hen proberen we extra te begeleiden".

Werk, werk, werk

Het grote verschil tussen de stadsvernieuwing, de sociale vernieuwing en het grote-stedenbeleid is, behalve de integrale aanpak, volgens Sloots de economische component: "De sociale vernieuwing maakt het leven vrolijker en de wijk schoner en

De wijk in overleg

FOTO: MARTIN WIELDRAUJER

FOTO: STOKVIS

Willem Sloots, projectleider grote-stedenbeleid: "Wij faciliteren slechts, in de steden en wijken zal het moeten gebeuren".

minister Melkert wil de pijn van zijn bezuinigingen op de arbeidsbureaus wat verzachten.

Melkertbanen kunnen volgens Sloots ook gebruikt worden om banen in de marktsector te stimuleren: "Veel bedrijfsterreinen verloederen. De panden zien er verveloos uit, de verlichting is kapot, er wordt ingebroken, het vandalisme neemt toe, bedrijven vertrekken... Dat proces kun je samen met ondernemers en gemeente stoppen. Je kunt Melkertbanen inzetten voor de beveiliging als bedrijven hun panden opknappen en de gemeente de verlichting verbetert en de reinigingsdienst extra langs stuurt. Zo'n terrein wordt dan weer aantrekkelijk voor nieuwe vestigingen. Zeker als je daar faciliteiten voor starters aan toevoegt, ervoor zorgt dat ze maar naar één loket hoeven om hun vergunningen rond te krijgen in plaats van naar dertig en ze begeleidt bij hun ondernemingsplan. Bij gronduitgifte kun je als gemeente afspreken dat een bedrijf werklozen uit de buurt in dienst neemt. In Rotterdam is dat bij Kop van Zuid nadrukkelijk en op grote schaal gebeurd. Er zijn afspraken gemaakt met aannemers en detailhandelszaken die zich daar vestigen. Die willen zelf ook graag personeel uit de buurt omdat mensen die daar boodschappen komen doen, daar graag eigen mensen zien".

Bestuurlijke herindeling

De mogelijkheden om werklozen uit de wijk in te schakelen zijn Henk Hilstra tegengevallen: "Om het woningbestand in Holtenbroek minder eenzijdig te maken zijn er enkele honderden koopwoningen gebouwd. Via het arbeidsbureau en het wijknieuws hebben we geprobeerd daarvoor werkloze bouwvakkers te werven. In de hele wijk was maar één kandidaat die zich uiteindelijk ook nog terugtrok. De aannemers wilden wel, maar er waren geen bouwvakkers te vinden".

Het scheppen van werkgelegenheid voor laaggeschoolden moet volgens Schings vooral op stadsniveau gebeuren. Schings: "Zwolle heeft grote potenties als toegangspoort tot het noorden en oosten. Die moet je benutten. Zo heeft Zwolle net het distributiecentrum van PTT Post binnengehaald met 2.000 arbeidsplaatsen waarvan vele voor laaggeschoolden. Verder is het belangrijk dat de nieuwe

bedrijfsterreinen binnen de bestaande steden komen. Veel steden kampen echter met gebrek aan ruimte voor bedrijfsterreinen. Bedrijven wijken daarom uit naar randgemeenten, in het geval van Zwolle naar Nieuwleusen en Hattem. Daardoor wordt er werkgelegenheid aan de steden onttrokken. Daarom is het belangrijk dat staatssecretaris Van de Vonder voort haast maakt met de bestuurlijke herindeling. Ook moet de regiefunctie van de steden versterkt worden. Zwolle en vier andere Overijsselse steden hebben daarom behalve met het rijk ook met de provincie een convenant afgesloten. Daarin is onder andere afgesproken dat de StIREA-gelden, een stimuleringsregeling van Economische Zaken, naar de steden gaan. Daarmee kun je de economische uitholling van de steden tegengaan. Omdat de provincie ook de woningbouwlocaties aanwijst kun je zo ook de demografische uitholling een halt toeroepen".

Bedrijfsleven

Hoe kijkt het bedrijfsleven aan tegen pogingen van het rijk om langdurig werklozen en laaggeschoolden in achterstandswijken aan een baan in de marktsector te helpen? Wouter van der Kolk, directeur beleidsadvies van de Kamer van Koophandel Amsterdam - Haarlem, houdt zich al ruim 25 jaar bezig met stedelijke bedrijvigheid. Hij bekijkt de plannen met enige scepsis. "Jarenlang zag de overheid het bedrijfsleven niet staan en keek men bedrijven de

Appelleren aan 'snob appeal'

stad uit. Zou dat nu ineens veranderen?", vraagt hij zich af.

Door de stadsvernieuwing is er volgens hem veel werkgelegenheid verdwenen: "Tijdens de overloop hadden gezinnen met kinderen de stad verlaten. Die wilde men terug hebben en daarvoor was ruimte nodig. Omdat men heilig geloofde in ontmenging van functies, was er voor bedrijven geen plaats en vond men het niet erg als ze vertrokken. Sommige bedrijven verhuisden naar nieuwe bedrijventerreinen aan de rand van de stad zoals Amsterdam Zuid-Oost. Andere bedrijven hoefden niet te glimmen

De wijk aan het werk

FOTO: ELMER SPAARGAREN

en verdwenen naar plaatsen als Hoorn, Alkmaar, Purmerend, Almere of Uithoorn. En dan waren er nog bedrijven die het loodje legden".

Van der Kolk erkent dat het verdwijnen van veel bedrijven niet te voorkomen was en dat de stadsvernieuwing voor opschoning zorgde van illegale en overlast bezorgende bedrijfsjes. "Maar", zo stelt hij, "veel bedrijven hadden behouden kunnen blijven als men bereid geweest was hun overlevingsproces positief te beïnvloeden. Ze kregen echter het pistool op de borst gedrukt. Door de ontmenging verdween ook de broedplaatsfunctie van de oude wijken. Beginnende bedrijven die aangewezen zijn op lage vloerprijzen en, als ze goed lopen, doorstromen naar reguliere vestigingsplaatsen konden hier niet meer terecht. De stadsvernieuwing heeft echt veel schade aangericht".

Pogingen om nieuwe bedrijventerreinen te stichten sneuvelden volgens Van der Kolk vaak in de politieke discussie: "Woningbouw was voor de Amsterdamse deelraden veel aantrekkelijker. Daar kreeg je subsidies voor, voor bedrijventerreinen niet. Omdat de deelraden rechtstreeks door de bewoners gekozen werden en eigenaren van bedrijven meestal elders woonden, konden ze gemakkelijker scoren met woningbouwplannen. Iets leuks voor bedrijven

doen, was er tijdens de stadsvernieuwing niet bij. 'Bedrijven kunnen zichzelf wel helpen, ze hebben geen hulp van de overheid nodig', zei men. De bedrijven die wegtrokken, werden in de randgemeenten met open armen ontvangen. Dat er werk wegvloede hebben steden aan hun eigen arrogantie te wijten".

Coalitiemodel

Nu slaat de overheid een hele andere toon aan. Van der Kolk: "Het kabinet roept 'werk, werk en nog eens werk', komt met een apart grote-stedenbeleid en wijst daarvoor een staatssecretaris aan die veel geld weet los te peuteren bij collega's. Gemeenten komen met eigen nota's over economie en werk. Hulde, hulde, hulde... Maar ik ben geïnteresseerd in het feitelijke gedrag van de overheid. En dan vind ik het uiterst merkwaardig dat de overheid niet kiest voor een coalitiemodel. De overheid mist economische ervaring en zou daarom moeten samenwerken met het bedrijfsleven en de Kamers van Koophandel. Met Kohnstamm kan ik goed overleggen, maar als staatssecretaris van Binnenlandse Zaken heeft hij niet het vereiste netwerk. De gemeenten die zijn grote-stedenbeleid moeten uitvoeren, weten ons echter niet te vinden terwijl ze van onze ervaring kunnen profiteren. Het bedrijfsleven zou veel uitbundiger inge-

schakeld moeten worden als men serieus werk wil maken van werk in de marktsector. In de werkgroep die het Actieplan Economie & Werk opstelde zat niemand uit het bedrijfsleven!"

Met het hoge PvdA-gehalte van veel colleges heeft het volgens Van der Kolk niets te maken: "Het zit hem in de beleving van het primaat van de politiek. Bestuurders willen ergens hun stempel op drukken. Ze vinden het leuk als het bedrijfsleven adviseert, maar ze willen zelf beslissingen nemen. In een coalitiemodel zou je de verantwoordelijkheid moeten delen. Probeer het gewoon eens samen!"

Jan Schaefer

Het grote-stedenbeleid moet volgens Van der Kolk aangepakt worden zoals wijlen Jan Schaefer ("een formidabel mens en een formidabel bestuurder") de sociale vernieuwing aanpakte. Van der Kolk: "Hij gooide zich daar met zijn hele gewicht in, wist mensen voor het idee te winnen. Elke stad zou een figuur à la Schaefer moeten aantrekken als ambassadeur voor het grote-stedenbeleid, bij voorkeur een oud-manager uit het bedrijfsleven met een herkenbaar gezicht. Hij moet met bedrijven gaan praten, aftasten waar weerstanden liggen, vrouwen waken. Als politici of ambtenaren met bedrijven komen praten en aanbieden om de grondprijzen te

verlagen, de belastingen te verminderen of de vergunningverlening te versoepelen, kruipen ze onmiddellijk in hun schulp".

Van der Kolk hamert zo op het coalitiemodel "omdat overheid en bedrijfsleven elkaar hartstikke hard nodig hebben". Van der Kolk: "Je zou de dienstverlening van de overheid en de Kamers van Koophandel moeten poolen, hun humeuren op elkaar moeten afstemmen, er zouden veel meer kanaaltjes openge maakt moeten worden. Het huidige model is te verkokerd".

Hoe moeten (binnen)steden weer aantrekkelijker worden voor bedrijven? Van

der Kolk: "Je moet - zoals 'Tilburg industriestad' dat doet - uitstralen dat bedrijven welkom zijn. Je moet ervoor zorgen dat de wethouder economische zaken een sterke positie heeft en de instrumenten kan gebruiken van zijn collega's ruimtelijke ordening, milieu en grondzaken. Je moet zorgen dat je voldoende grondaanbiedingen hebt en dat je bedrijventerreinen in orde zijn: goed gesitueerd, opgeruimd en groen. Ze moeten appelleren aan het 'snob appeal' van bedrijven. Je moet kritisch kijken naar je grondbeleid. Veel bedrijven zijn niet gecharmeerd van erfpacht: ze denken dat ze duurder uit zijn, zijn bang voor tussentijdse canonverhogingen, weten niet waaraan ze op lange termijn toe zijn. Laat ze kiezen tussen eigendom of erfpacht. Doe wat aan de bereikbaarheid: teveel verkeersdrempels bemoeilijken de bevoorrading, zorg voor voldoende parkeerplaatsen voor het noodzakelijke autoverkeer en voor goed openbaar vervoer. Zorg dat er één loket voor ondernemers is. Wijs een 'account manager' aan die bij de overheid de zaken voor hen regelt, zodat ze niet van het kastje naar de muur gestuurd worden".

Kansenzones

Met de kansenzones, waar de overheid veel van verwacht, heeft Van der Kolk grote moeite: "Als de vestigingsregels en milieuvergun-

ningen daar versoepeld kunnen worden, zijn ze daarbuiten ook niet echt nodig. Fiscale voordelen voor bedrijven in kansenzones stuiten op veel weerstand bij bestaande bedrijven. Zij zien het als concurrentievervalsing. Daarmee jaag je het georganiseerd bedrijfsleven tegen je in het harnas. Het leidt niet tot een verbetering van het investeringsklimaat, maar tot een loopgravenoorlog".

Hij ziet veel meer in een betere begeleiding van bedrijven in kansarme gebieden. Bijvoorbeeld in de vorm van bedrijfsverzamelgebouwen met een pluspakket. Behalve bedrijven zitten daar ook diensten van de gemeente en de Kamer van Koophandel in, waarvan zowel bedrijven in het bedrijfsverzamelgebouw als bedrijven in de omgeving kunnen profiteren. Een huurgewinningsbijdrage vindt Van der Kolk nog verdedigbaar. Wat betreft de versoepeling van ruimtelijke en milieuvoorschriften wil hij niet verder gaan dan experimenten in de kansenzones "met de toezegging dat het generiek beleid wordt". Bedrijven in de kansenzones krijgen dan tijdelijk een voorsprong.

De vier grote steden hebben in een brief aan staatssecretaris Kohnstamm geschreven dat de voorgestelde maatregelen voor de kansenzones te slap zijn om ondernemers over de streep te trekken. Zij pleiten voor meer faciliteiten: verlaging van de vennootschapsbelasting, onroerend-zaakbelasting, riool- en reinigingsrechten, verhoging investeringsaftrek, BTW-vrijstelling, verdere versoepeling van bouw- en milieuvergunningen. Van der Kolk is het daar "helemaal niet mee eens". Bovendien was hij hogelijk verbaasd over de brief: "Er is met het bedrijfsleven geen enkel overleg geweest over deze brief".

Dat de Kamer de kansenzones wel ziet zitten en in een motie heeft aangedrongen op meer dan twee kansenzones, zegt hem niets: "De Kamer staat wel vaker ver van de werkelijkheid af".

Om te voorkomen dat het concept kansenzone een vroege dood sterft, hebben rijk en gemeenten een task force ingesteld onder leiding van oud-minister Elco Brinkman. Zijn advies is klaar, maar nog niet openbaar. Sloots: "Daarover wordt nog overlegd".

Henk Donkers